

О.В. Кот, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

К.О. Твердохліб (*ХДУХТ, Харків*)

ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ОЦІНКИ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В сучасному світі методи ефективного функціонування економічної системи ґрунтується на створенні й експлуатації нових знань, на інноваційному підприємницькому підході та характері капіталу. В зарубіжних країнах протягом багатьох років розробляються комплексні індикатори науково-технічного та інноваційного розвитку. У вітчизняній економіці впровадження інноваційних процесів пов'язано з певними проблемами, про що свідчить низька позиція України у світовому інноваційному рейтингу.

Вихідні правові передумови державної інноваційної політики закладено в Конституції України. Ст. 54 гарантує громадянам свободу наукової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав. Основними нормативними документами оцінки стану інноваційної діяльності в Україні є закон України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та постанова Кабінету 5 Міністрів України від 28.12.2016 № 1056 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016 роки». В цій постанові визначено сім стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та 41 середньостроковий пріоритетний напрям інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017-2021 рр.

Пріоритетними напрямками визначення економічного зростання країни в цілому є оцінка основних показників інноваційної діяльності. Стан інноваційної діяльності в Україні більшістю експертів-науковців визначається як кризовий і таким, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово-розвинених країнах і потребам інноваційного розвитку. Україна належить до групи країн з дуже низьким рівнем високотехнологічної продукції в експорті (5%), у той час як у середньому в світі цей показник досягає 21% (Філіппіни – 65%, Ірландія – 41%, США – 32%).

Для більш детальної оцінки стану вітчизняних інновацій за основними видами діяльності доцільно використовувати аналітичну довідку «Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні», що щорічно проводиться українським

інститутом науково-технічної експертизи та інформації та оприлюднюється Міністерства освіти і науки України.

Задля більш детальної оцінки стану інноваційної діяльності (інноваційний потенціал, технологічну та інноваційну конкурентоспроможність) Україна представлена у кількох міжнародних рейтингах. Найбільш авторитетними є Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index), Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index), Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index), Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (Innovation Union Scoreboard), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index), Оцінка готовності до майбутнього виробництва (Readiness for the Future of Production Assessment). Слід зазначити, що за минулий рік Україна вибула з топ-50 найбільш інноваційних країн світу за рейтингом інновацій-2019 агентства Bloomberg. Проте серед сильних сторін держави варто відзначити такі показники, як створення знань і результати наукових досліджень, що ми вважаємо пріоритетним напрямком розвитку.

Стратегічною лінією країн – членів Європейського союзу (ЄС) в області інноваційної діяльності є концентрація фінансових ресурсів на ключових напрямках, а саме: створення єдиної для всіх країн – членів ЄС бази даних, що акумулює й регламентує комплекс мінімально необхідних процедур і формальностей для створення інноваційних підприємств; підтримку малих і середніх підприємств із метою правового захисту від незаконного копіювання розроблених технологій або продукції, що випускається; створення механізму фінансової підтримки малих і середніх підприємств, надання їм допомоги в підготовці, реєстрації й підтримці патентів, з огляду на досвід роботи національних і європейських патентних бюро; удосконалювання системи фінансування інноваційної діяльності підприємств; уведення більш досконалого податкового механізму, що дає значні пільги підприємствам, які розробляють і випускають інноваційну продукцію; створення на підприємствах і в компаніях умов, що стимулюють підвищення освітнього рівня працівників.

Найближчі роки в своїх стратегічних напрямках Україна буде дотримуватися розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р 10 «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року». Цим розпорядженням передбачено розробку проєкта плану заходів на 2019-2021 роки з реалізації стратегії та починаючи з 2022 року розробляти та подавати

на розгляд Кабінету Міністрів України проекти трирічних планів заходів з реалізації стратегії.

Стратегічну мету з формування в Україні високорозвинутої соціально орієнтованої економіки, що базується на знаннях та інноваціях, передбачено Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5.

Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Інтеграції України до Євросоюзу вимагає зближення та адаптацію нормативно-правової бази до тієї моделі розвитку, яка прийнята ЄС за базову, тобто моделі інноваційного розвитку.